

בשבילי נברא העולם

דף מקורות לראש השנה 5767

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף לז עמוד א

לפיכך נברא אדם יחידי, ללמדך שכל המאבד נפש אחת – מעלה עליו הכתוב כאילו איבד עולם מלא, וכל המקיים נפש אחת – מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא. ומפני שלום הבריות, שלא יאמר אדם לחבירו אבא גדול מאביך, ושלא יהו המינים אומרים: הרבה רשויות בשמים. ולהגיד גדולתו של הקדוש ברוך הוא, שאדם טובע כמה מטבעות בחותם אחד – כולן דומין זה לזה, ומלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא טבע כל אדם בחותמו של אדם הראשון – ואין אחד מהן דומה לחבירו. לפיכך כל אחד ואחד חייב לומר: בשבילי נברא העולם.

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף נח עמוד א

תנו רבנן: הרואה אוכלוסי ישראל אומר: ברוך חכם הרזים. שאין דעתם דומה זה לזה, ואין פרצופיהן דומים זה לזה. בן זומא ראה אוכלוסא על גב מעלה בהר הבית, אמר: ברוך חכם הרזים, וברוך שברא כל אלו לשמשני

אמר רבי שמחה בונם לתלמידי

כל אחד צריך שיהיו לו שני כיסים;
ויוכל להשתמש בהם לפי הצורך:
בכיס אחד צריך להיות מונח המאמר
"בשבילי נברא העולם"
ובכיס השני: "אנכי עפר ואפר"

תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף יח עמוד א

בראש השנה כל באי העולם עוברים לפניו כבני מרון. מאי כבני מרון? הכא תרגימו כבני אמרנא. ריש לקיש אמר: כמעלות בית מרון. (אמר) רב יהודה אמר שמואל: כחיילות של בית דוד. אמר רבה בר בר תנה אמר רבי יוחנן: וכולן נסקרין בסקירה אחת. אמר רב נחמן בר יצחק: אף אנן נמי תנינא +תהלים לג+ היצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם. מאי קאמר? אילימא הכי קאמר: דברנהו לכולי עלמא ומיחד לבייהו כהדדי – והא קא חזינן דלאו הכי הוא. אלא לאו הכי קאמר: היוצר רואה יחד לבם, ומבין אל כל מעשיהם.

שאלות לדיון

1. הרבנים במסכת סנהדרין רומזים כי התפעלות מהייחודיות ורב גוניות של האדם מובילה לראיה כי "העולם בשבילי נברא". כיצד לדעתכם אחד בא בעקבות השני?
2. מה הם היתרונות והחסרונות של ההרגשה "בשבילי נברא העולם" לעומת ההרגשה כי "אני עפר ואפר"? מדוע לדעתכם ר' שמחה בונם מציע כי האיזון בין שניהם הכרחי?
3. מתי בחיין צריך להזכיר לעצמך כי העולם נברא בשבילך? ומתי בחיין צריך להזכיר לעצמך כי אתה עפר ואפר?
4. האם לדעתך ייחודיות היא משהו שאתה מוצא בעצמך או לחליפין משהו שאחרים מוצאים בך?
5. לקראת השנה החדשה, כיצד אתה יכול להעריך יותר את חלקך הייחודי בעולם? אלו איכויות מיוחדות שלך היית רוצה לחלוק עם אחרים?

בשבילי נברא העולם: הפרשנות של "נסיעה"

מדריך ליחוד לראש השנה, התשס"ז

הוכן ע"י צ'רלס הרמן, הרב צבי הירשפלד ורחל גלפמן, תורגם ע"י ברכה זורנברג

איך משפיעה המודעות שלנו לזהותנו הייחודית על היחסים שלנו עם אחרים? כיצד נוכל לבנות קהילה תוך עידוד ההבדלים בינינו? האם אפשרי להעמיק את הייחודיות שלנו בד בבד עם חיזוק תחושת היותנו חלק מכלל גדול יותר?

התפילות והטקסטים של ראש השנה - תחילת השנה היהודית החדשה, משקפים את המתח היצירתי שקיים במסורת היהודית, בין עידוד ייחודיות לבין יצירת תחושת שייכות ואחריות לבריאה כולה. לפי המסורת היהודית, ראש השנה מסמן את היום שבו יצר אלו-הים את האנושות. חז"ל שואלים במסכת "סנהדרין": למה נוצר האדם לבדו, כיחיד ומיוחד? אחת התשובותיהם מציעה שאלוהים יצר את האדם כיחיד ומיוחד כדי לטפח הערכה וכבוד עמוקים כלפי חיו של כל אדם. התורה רואה במי שמשחית את חיו של אדם אחד כאילו השחית את העולם כולו, ומאידך, מי שמציל חיים של אדם אחד נחשב כמי שהציל את העולם כולו. חז"ל גם מציעים שאלו-הים יצר את האדם לבדו כדי ללמד אותנו להתפעל מיכולתו של "מלך המלכים" לברוא כל אדם כשונה ומיוחד. ההתפעלות הזו יכולה להוביל כל אדם לומר, "בשבילי נברא העולם" - אני רואה כל אחד מיצוריו של האל כמציעים לי משהו ייחודי. אני מרגישה הודיה על עולם מלא ביצירות ויצורים מדהימים, שכל אחד שונה מחברו.

הערכת הייחודיות של כל אדם יכולה לעורר השראה מצד אחד, ותחושת זרות מצד שני. מצד אחד, הערכה והודיה יכולים לנטוע בלבנו רצון לתרום לאחרים, בדיוק משום שאני מסוגלת לתרום משהו שאף אחד אחר לא יכול לתרום. מצד שני, חוויית הייחודיות של עצמי עלולה להוביל לתחושת זרות, ניתוק והמעטת אחריות קהילתית. תחושה זו בקיצוניותה עלולה לגרום לנו לראות אחרים לא רק כשונים מאתנו, אלא כפחותי-ערך לנו.

דבריו של בן זומא מהמאה השנייה, במסכת "ברכות", משקפים את האתגרים המובנים אל תוך הערכה עמוקה של ייחודיותנו. כאשר הוא רואה את ההמון המגוון על הר הבית, בן זומא משבח את אלו-הים על "שברא כל אלו לשמשני". מצד אחד, דבריו של בן זומא מביעים את תחושות הענווה וההודיה שבראיית עצמו כאורח כבוד בעולמו של אלו-הים. מצד שני, ההודיה הזו יכולה להיתפש כאנוכיות, וכמונעת תחושת הערכה כלפי אחרים, או רצון לפעול למענם.

איך נוכל לחבוק את ייחודיותנו בדרכים שיעוררו אותנו לקחת חלק ולהרגיש אחריות כלפי הכלל, במקום לנתק אותנו מאחרים? האתגר הזה הוא רלוונטי במיוחד למורים ולתלמידים: איך נוכל לקדש ייחודיות מבלי לעודד אנוכיות? דבריו של הרבי החסידי הגדול, ר' שמחה בונים, מציעים שעלינו לחיות עם המתח שבין שתי השקפות עולם שונות: "בשבילי נברא העולם" ו"אנוכי עפר ואפר". עלינו להלל את גדולתנו כיצורים שנוצרו באופן ייחודי על-ידי אלו-הים, ובד בבד, לחיות עם מודעות לשבריריותנו ולמגבלותינו.

המשנה במסכת "ראש השנה" מרמזת על גישה אלטרנטיבית. הקטע, שמצוטט גם בתפילת ראש השנה, אומר שבראש השנה "כל באי העולם עוברין לפניו כבני מרון". חז"ל שואלים מדוע בחרו הכותבים להמשיל אותנו לבני מרון, ומציעים שני הסברים שונים: ריש לקיש טוען שבראש השנה, אנו עומדים לפני אלו-הים כאילו היינו עולים במדרגות המקדש - מעבר צר שבו יכול רק אדם אחד לעבור בכל רגע נתון. ר' יהודה, לעומת זאת, אומר בשמו של שמואל שאנו מופיעים בפני אלו-הים כמו צבאות בית דוד. בעוד ריש לקיש מציע שנעמוד בפני אלו-הים כיחידים ייחודיים, ר' יהודה מדמיין אותנו כעוברים לפני אלו-הים כחלק מהכלל הגדול. אם ניקח את שתי המשמעויות של "בני מרון" יחדיו, נעמוד חול האתגר של ראיית עצמנו הן כיחידים ייחודיים, והן כפרטים ענווים בתוך כלל גדול יותר.

המאמץ לקדש גם ייחודיות וגם קהילתיות הוא קריטי במיוחד כיום. אנו חיים בעולם שמעלה על נס את האינדיווידואליזם, עולם שבו אפילו זהותנו היהודית מושרשת יותר ויותר בצמיחה אישית ורוחנית, ופחות ופחות בתחושת עממיות ומשימה לאומית משותפת. ראש השנה חוגג את האלטרנטיבה לנורמות התרבותיות העכשוויות, ומאתגר אותנו לנצור ולהזין את תחושת עצמנו כייחודיים וחד-פעמיים, יחד עם העמקת היותנו שותפים בזהות הקולקטיבית של הכלל.

